

Benim Giritli Limon Ağacım: Doğu Akdeniz’de Dini Gruplar Arasındaki Kırılmaya Dair Bir Analiz

Öz

Müslüman Giritliler 1923’te imzalanan Türk-Yunan Mübadelesi kapsamında adayı terk etmek durumunda bırakılıp Türkiye’ye yerleştirildiler. Yunan isyanı (1821- 1830) öncesinde ve onu takip eden yıllarda Girit’te çıkan Hıristiyan ayaklanmaları nedeniyle 1923’ten önce de çok sayıda Müslüman Giritli zulme uğrayıp adayı terketmek mecburiyetinde kalmıştı. Milliyetçilik çağı olan ondokuzuncu yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda Balkanların da dahil olduğu pek çok bölgede milliyetçi ayaklanmalar ve etnik çatışmalar mevcuttu. Ancak Girit’i diğer bölgelerden ayıran Girit Müslümanlarının ve Hıristiyanlarının kardeşlik bağlarıydı. Gerçekten de Osmanlı İmparatorluğu’nun fethettiği son toprak parçası olan Girit’e Anadolu’dan bir nüfus yerleştirmesi yapılmamış, adadaki Hıristiyanlar din değiştirerek Müslüman olmuşlardı. Din değiştirmelerin pek çok sebebi olmasının yanısıra Osmanlı yöneticileri de ihtida hareketlerini teşvik etmişlerdi. İşte bu yüzden Girit Müslümanları ve Hıristiyanları dilde ve kültürde aynı iki topluluktu. Hatta şerhiye sicillerine göre bazı ailelerde kardeşlerden biri Hıristiyan iken, diğer kardeş Müslüman olabilmekteydi. Müslüman Giritliler çoğunlukla şehirli bir topluluk olup, askeri ve yönetici kadrolarında önemli görevler elde ederken, Hıristiyanlar çoğunlukla köylülükle özdeşleştirilmişti. Bu bilgilerin ışığında bu makalede kardeş kavgası olarak nitelendirebileceğimiz bu etnik çatışmanın sebepleri milliyetçilik literatürü üzerinden değerlendirilmiş, dinin ve sosyal sınıf farklılığının nasıl göze batır hale gelip çatışma kültürü doğurduğu ve adalılarının milletleşme sürecine nasıl etki ettiği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Girit, Müslüman Giritliler, milliyetçilik, ihtida, mübadele